

**POTRZEBY EDUKACYJNE
SENIORÓW
A UNIWERSYTET TRZECIEGO WIEKU**

POTRZEBY EDUKACYJNE SENIORÓW A UNIwersYTET TRZECIEGO WIEKU

Piotr Sałustowicz

Barbara Goryńska-Bittner

Maciej Kokociński

Aleksandra Prysłowska-Kamińska

Recenzentka:

dr hab. *Marta Zahorska-Bugaj*, Uniwersytet Warszawski

Redaktor prowadząca:

Hanna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Mendys

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano zdjęcie *Book and glasses in autumn park*,

autor: DariaChich; iStock#118534908

Copyright © 2020 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

UNIWERSYTET Książka dofinansowana przez

SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

ISBN 978-83-66470-39-2

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel. 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej, w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	9
WSTĘP	11
ROZDZIAŁ 1. STARZENIE SIĘ A EDUKACJA W ZMIENIAJĄCEJ SIĘ NOWOCZESNOŚCI	
1.1. Koncepcje starości i starzenia się	15
1.2. Rola edukacji w życiu seniorów	19
1.3. Potrzeby edukacyjne seniorów – kwestie definicji	28
1.3.1. Potrzeba radzenia sobie	32
1.3.2. Potrzeby ekspresywne	34
1.3.3. Potrzeby wspierania	36
1.3.4. Potrzeby wywierania wpływu	36
1.3.5. Potrzeby transcendentne	37
1.4. Pomyślne starzenie się z perspektywy <i>baby boomers</i>	38
ROZDZIAŁ 2. UNIwersYTET TRZECIEGO WIEKU JAKO INSTYTUCJA REALIZUJĄCA POTRZEBY EDUKACYJNE OSÓB STARSZYCH	
2.1. Historia	45
2.2. Koncepcje	45
2.2.1. Model francuski	46
2.2.2. Model brytyjski	46
2.2.3. Model fiński – podejście hybrydowe do UTW	47
2.3. Charakterystyka Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Polsce w świetle badań	48
ROZDZIAŁ 3. PRZEDMIOT I METODOLOGIA BADAŃ	
3.1. Cel i problematyka badawcza	53
3.2. Metodologia/strategia badawcza	53
3.3. Metodologia badania ankietowego	54
3.3.1. Główny problem badawczy w badaniach ankietowych	56
3.3.2. Problematyka szczegółowa	56
3.3.3. Relacje między badanymi zmiennymi (hipotezy)	57
3.3.4. Procedura, metoda/technika badań, populacja oraz dobór próby i operacjonalizacja zmiennych	57
Procedura i technika badań	58
Populacja i dobór próby	58
Operacjonalizacja	58

ROZDZIAŁ 4. CHARAKTERYSTYKA BADANYCH

UNIwersytetów Trzeciego Wieku	61
4.1. Historia badanych UTW	62
4.2. Model	64
4.3. Cele	65
4.4. Formy prawne i struktury organizacyjne	69
4.5. Personel	70
4.6. Źródła finansowania	72
4.7. Współpraca z otoczeniem	74
4.8. Słuchacze	78
4.8.1. Struktura wiekowa słuchaczy	78
4.8.2. Płeć	80
4.9. Program i profil zajęć	83

ROZDZIAŁ 5. POTRZEBY EDUKACYJNE SENIORÓW W PRAKTYCE UTW – STAN BADAŃ	95
---	----

ROZDZIAŁ 6. ROLA UTW W ZASPOKAJANIU POTRZEB EDUKACYJNYCH – STUDIUM ILOŚCIOWE	107
---	-----

6.1. Profil społeczno-demograficzny uczestników badania	108
Ekskurs	115
6.2. Realizowane potrzeby edukacyjne na czterech badanych UTW	116
6.2.1. Potrzeba radzenia sobie (<i>coping needs</i>)	117
6.2.2. Potrzeby ekspresywne (<i>expressive needs</i>)	124
6.2.3. Potrzeby wspierania (<i>contributive needs</i>)	129
6.2.4. Potrzeby wywierania wpływu (<i>influence needs</i>)	132
6.2.5. Potrzeby transcendentne (<i>transcendence needs</i>)	136
6.2.6. UTW jako miejsce realizacji potrzeb – perspektywa wskaźników zbiorczych	139
6.3. Autostereotyp słuchacza UTW	142
6.4. Poziom satysfakcji z życia respondentów	147
6.5. Ocena jakości procesu dydaktycznego	149
6.6. Studium przypadku – seniorzy aktywni zawodowo	153

ROZDZIAŁ 7. PRZYSZŁOŚĆ UTW – WYNIKI WARSZTATU Z EKSPERTAMI	155
---	-----

7.1. Cel oraz główne założenia warsztatu	155
7.2. Najważniejsze potencjalne obszary rozwoju UTW	162
7.3. Propozycje działań UTW w wybranych obszarach	165
7.4. Podsumowanie	170

ROZDZIAŁ 8. UNIWERSYTET TRZECIEGO WIEKU	
W PRZEDPANDEMICZNYM SPOŁECZEŃSTWIE I CO DALEJ?	173
8.1. Czas przedpandemiczny.....	173
8.2. Czas pandemii	180
8.3. Czas po pandemii.....	188
LITERATURA	191
INDEKS NAZWISK	201
NOTY O AUTORACH	205